

(§ 863 obč. zák.). Tak tomu je zejména, byl-li odevzdán věřiteli směnečný blanket, opatřený podpisem dlužníkovým, jinak však nevyplněný, za tím účelem, by si věřitel mohl opatřiti peníze k úhradě své pohledávky. Není-li zvláštních výhrad, dlužno za to míti, že dlužník ponechává věřiteli úplně na vůli, by směnku vyplnil tak, by účelu, k němuž byla vydána, co nejjednodušeji a nejbezpečněji bylo dosaženo. K tomu slouží zajisté také určení místa, kde a u koho má býti placeno. Právo domicilovati vydané směnky přísluší ovšem jen trasantovi (čl. 24 směn. ř. slova »in dem Wechsel« a druhá věta a contr. a čl. 4 čís. 8 směn. ř.), tento může však v mezích svého práva zůstaviti připojení domicilu i osobě třetí. Nižšími soudy bylo zjištěno, že směnka — in bianco — byla vydána pro pohledávku Josefa K-a proti Antonínu K-ovi na základě vyúčtování, že si nikdo ze žalovaných, směnku podepsavších, nevyhradil, že směnka musí býti splatnou v jich bydlišti, že Antonín K. směnku pro nedostatek peněz nemohl zaplatiti a že si Josef K. vymínil, že o peníze požádá, jakmile jich bude potřebovati. Ani když právní zástupce žalobců, Dr. Vilém B., žalovanému dopisem ze dne 14. ledna 1924 oznámil, že směnka přešla na žalobce a žádal její zaplacení ve své kanceláři v Plzni, neohradil se žalovaný proti tomuto způsobu placení. Z těchto okolností jest zřejmo, že žalovaný i co do stanovení místa platebního ponechal Josefu K-ovi volnou ruku, jmenovitě, že ani nevyloučil, by směnka nebyla po případě domicilována u žalobce v Plzni, zvláště když se uváží, že žalobce jest švagrem bratra žalovaného, tedy k tomuto nikterak osobou úplně cizí. Nelze tudíž pokládati připojení domicilu, jak se stalo, za protismluvné a není odůvodněna ani výtká dovolatelova, že nevěděl, kde má býti směnka zaplacená. Přisvědčiti jest však také názoru odvolacího soudu, že nebylo v tomto případě třeba protestu, aby bylo zachováno právo žalobcovo ze směnky proti žalovanému, ježto žalobce sám jest domiciliátem. Třebaže čl. 43 směn. ř. při domicilovaných směnkách předpisoval presentaci a protest pod ztrátou směnečného nároku i proti přijateli, nelze ustanovení toto vztahovati i na případ, kdy směnečný věřitel v době splatnosti směnky sám jest domiciliátem, neboť nemělo by smyslu, by tento, jsa v držení směnky, sám sobě k placení ji předkládal a proti sobě vznášel protest (viz judikát čís. 12 a 75 býv. nejv. soudu).

Čís. 4551.

Je-li choromyslný pod opatrovnictvím, jest jeho právní jednání neplatným, dokud nebylo opatrovnictví zrušeno; pakli není pod opatrovnictvím, rozhoduje skutečný stav v době uzavření právního jednání. Totéž platí o slabomyslném. Pokud u těchto není světlých okamžiků.

Jest ponecháno volnému uvážení soudu, zda jest přibrati třetího znalce (§ 362 c. ř. s.).

(Rozh. ze dne 13. ledna 1925, Rv I 32/25.)

Universální dědička po Janu H-ovi domáhala se na žalovaném spolku zrušení kupní smlouvy, již zůstavitel krátce před svou smrtí prodal ža-

lovanému spolku dům, tvrdíc, že zůstavitel byl v době uzavření kupní smlouvy, raněn byv mrtvicí, nepřičetným. Žaloba byla zamítnuta soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem z těchto

d ů v o d ů:

Nejprv rozebrati nutno důvod domnělého nesprávného právního posouzení. Otázku tu, v níž ani dovolání není si, jak se zdá. ještě jisto, majíc jednak za to, že dlužno hleděti jen k tomu, že Jan H. byl slabomyslným, kdežto otázka po světlém mezidobí že je vyřaděna z úvahy, pak ale shledává přece rozpor se spisy v tom, že odvolací soud přijal světlé mezidobí, ač prý prokázáno není — což by při onom právním náhledu byl rozpor pouze bezpodstatný, i kdyby dán byl skutečně. Případ, že choromyslný jest pod opatrovnictvím a případ, že pod opatrovnictvím není, jsou v příčině otázky, zda jeho právní jednání mezi živými jest platné, podstatně různé. Podle panujícího náhledu nauky má se věc tak: je-li choromyslný pod opatrovnictvím, jest jeho právní jednání neplatným, dokud opatrovnictví nebylo zrušeno, a nepřijde na to, zda v době uzavření právního jednání měl světlé mezidobí čili nic; pak-li není pod opatrovnictvím, rozhoduje skutečný stav v době uzavření právního jednání, ve světlých mezidobích je tedy chorý způsobilým k právním jednáním a tato jsou tedy platná (Stubenrauch Kom. 8. vyd. k řu 865 a řada spisovatelů v poznámce 1 jmenovaných, dále z novějších Krainz, Syst. I § 77 str. 162), při čemž bříme průvodní náleží na toho, kdo nezpůsobilost jednajícího a tudíž neplatnost jednání tvrdí (Stubenrauch na uv. m. pozn. 2). Ale otázka, koho stihá průvodní bříme, jest tu bezpředmětna, když důkaz, jak níže uvedeno, o duševním stavu chorého v rozhodné době podán jest, neboť otázka ta přijde na řadu teprve tehdy, když se nepodařilo dokázati rozhodný stav ani kladně ani záporně, a musí tedy rozhodnuto býti, kdo při ztrácí proto, že mu náležel důkaz a že důkaz ten podán není. Možná také nechati stranou, zda tato nauka ohledně chorého, jenž jest pod opatrovnictvím, je správnou v tom směru, že chorý ani v úplně světlém mezidobí není způsobilým k právnímu jednání, neboť pro projednávaný případ, kde jde o chorého bez opatrovnictví, lze vystačiti úplně s touto panující naukou. Co shora řečeno o choromyslném, jenž ve stavu choroby úplně je zbaven rozumu a proto naprosto nezpůsobilým k rozumnému jednání, jaké se při uzavírání smluv předpokládá, platí také o slabomyslném (slabomyslném), jenž, nejsa zbaven užívání rozumu naprosto, nýbrž má ho jen zeslabený, v jistém stupni k rozumnému jednání vždy způsobilým jest, jenže způsobilost ta není tak dokonalou, jak se k platnosti právního jednání po právu vyžaduje: nemůžeť pouze slabomyslný (polonezpůsobilý) na tom býti právně hůře než choromyslný (naprosto nezpůsobilý). To uznává sám zákon, jenž sice v řu 865 obč. zák. mluví jen o šílených a blbých a dětech pod 7 let jakožto osobách rozumu úplně postrádajících, ale v řu 21 šíleným a blbým na roveň klade ty, kdož následků svých činů nahlédnouti nemohou, k čemuž dodati dlužno, že řád o zbavení svéprávnosti slabomyslné podle stupně jich slabomysl-

nosti klade na roveň jednak dětem pod 7 let, které jsou naprosto nezpůsobilé, jednak dospělým nezletilcům, kteří jsou v jistém stupni způsobilými. Do vydání tohoto řádu kladla nauka slabomyslné pod opatrovnictví postavené na roveň nezletilcům, ohledně slabomyslných pod opatrovnictví nepostavených pak pravila, že meze jich způsobilosti dlužno zjistiti od případu k případu (Krainz l. c.). I jest jen otázkou, zda i u slabomyslného mohou nastati a nastávají přechodně stavy úplné a dokonalé rozumnosti, jaká se k právnímu jednání vyhledává. Tu ovšem přijde na druh slabomyslnosti, že však to u toho druhu, o jaký zde jde, t. j. u slabomyslnosti následkem mrtvice možné jest, zjistily nižší stolice, shledavše na základě výpovědí svědků a posudku znalce, že nelze u Jana H-a mluvit o psychotické kontinuitě, nýbrž že se u něho střídaly mráкотné obestřelosti smyslů s bdělou rozumovou procitlostí a předvídavostí následků. Co do skutečnosti této plné rozumové procitlosti s vědomím následků v čas uzavření sporné smlouvy dlužno odkázati na výsledky svědeckých důkazů a zjištění nižších stolic, z nichž plyne, že si Jan H. při uzavírání smlouvy jasně byl vědom, co činí a že to, co učinil, bylo jeho dobře uvědomělou vůlí a volným rozhodnutím, jakož zase to, co nižší stolice zjistily pro dobu po prvním záchvatu mrtvice a pak pro dobu uzavření kupní smlouvy bezprostředně předcházející a bezprostředně následující, svědčí nejen častým obdobím takové úplné duševní kapacity, nýbrž i tomu, že sporná smlouva byla dlouho před tím na pořadu a že konečné rozhodnutí nebylo náhlé, nýbrž dlouho uvažované a dobře rozvážené, že při uzavírání písemní smlouvy dobře věděl, jakou cenu jeho dům má, že věděl, že ho pouští spolku velmi lacino a že také dal na jevo rozumný, ba ušlechtilý důvod, proč tak činí. Zkrátka, není zde závady, na které by se soudný, objektivní pozorovatel mohl právem urážeti, že by se tu bylo dělo něco, co by ukazovalo na zneužití chorého, že by byl snad návrhem smlouvy býval překvapen v období mráкотné obestřelosti ducha. Jestliže druhý znalec došel ke konečnému závěru, že Jan H., jsa od záchvatu apoplektického v červnu 1922 slabomyslným, nebyl v den 14. března 1923 (v den uzavření smlouvy) tak zdravého rozumu, by svobodně, vážně a určitě vůli svou mohl prohlásiti, odporuje to naprosto bezpečným zjištěním nižších stolic, jež učiněna byla na základě výpovědí celé řady svědků, na výsost inteligentních, z nichž plyne pro posuzovatele pravý opak, že totiž chorý skutečně vůli svou svobodně, vážně a určitě projevil. Ostatně nešlo tu o důkaz, zda Jan H. mohl svou vůli projevit svobodně, vážně a určitě, neboť to nebylo sporno, netvrdilť se žádný nátlak (»svobodně«), ani žádný žert (»vážně«), a že projev byl určitým, dokazuje obsah smlouvy, nýbrž šlo spíše o to, co praví § 21 obč. zák., zdali si byl vědom dosahu svého jednání a o tom, uváží-li se opět nepředpojatě celý děj uzavírání smlouvy, jak ho nižší stolice zjistily, vážně pochybovati nelze ani v nejmenším. Právě-li dovolání, že odvolací soud opomenul se vyjádřiti, zda byl H. slabomyslným či nebyl, nepřihlíží k smyslu rozsudku, nýbrž pouze k jeho slovům: obě nižší stolice souhlasně mají za to, že H. byl vzdor svému apoplektickému stavu často v plném užívání duševních sil, z čehož plyne, že jeho sníženou duševní

kapacitu uznávají, když častá úplně světlá mezidobí zjišťují, a jen o to šlo, zda v závažné době takové období tu bylo.

Co se týče neúplnosti řízení, jež prý záleží v tom, že nebyl opakován znalecký důkaz za přibrání třetího znalce, dlužno odvětit, že na to není právního předpisu v platném civilním soudním řádě, a že, ačkoli to tak bývá pravidlem, že, odporují-li si znalci, přibírá se třetí, jest to pouhá tradice, mající základ ve starém (Josefínském) soudním řádě, kde to § 196 výslovně předpisoval a § 197 dodával, že mínění, k němuž třetí přistoupí, má pokládáno býti za pravé. S touto trochu příliš formalistickou formulí, jež měla původ svůj v t. zv. zákonné theorii důkazní, platný řád soudní, jenž spočívá na zásadě volného uvažování, nadobro se rozloučil, nenutí vůbec k zřízení dvou znalců a předpisuje v §u 362, že je-li posudek znalecký neúplným nebo znalci různá mínění vyslovili, může soud opakovati důkaz týmiž nebo jinými znalci nebo týmiž s přivzetím jiných. Ponechal tedy i zde vše volnému uvážení, zda a co se jeví za daných okolností potřebou a zda a který posudek jest za základ rozhodnutí přijmouti, z čehož jde, že se to řídí logickými důvody, takže i posudek znalecký nyní tak dalece přezkumu soudu podléhá, je-li ve shodě se zákony logiky. V daném případě po zevrubném uvážení všech provedených důkazů a rozboru obou znaleckých posudků neshledal prvý soud vším právem příčiny znalecký důkaz opakovati a zejména třetího znalce volati.

Čís. 4552.

Byla-li pohledávka, přihlášená k úpadku, správcem úpadkové podstaty popřena, lze žalobu proti úpadkové podstatě o uznání pravosti pohledávky opřít jen o právní důvod, který byl uveden v přihlášce a při zkušebním roku. Změna žaloby jest vyloučena, třebaž tu byly podmínky §u 235 c. ř. s.

(Rozh. ze dne 13. ledna 1925, P.v II 783/24.)

Žalobce tvrdil v žalobě, že vymohl firmě Ch., nyní v úpadku, úvěr u banky M., že se za tento úvěr zaručil a částečně jej zaplatil a že, když na jmění firmy Ch. byl vyhlášen úpadek, své pohledávky ze záruky přihlásil k úpadkové podstatě a že byly správcem úpadkové podstaty popřeny. Žalobu, již domáhal se žalobce na úpadkové podstatě zjištění, že mu proti žalované podstatě přísluší pohledávky, jež mu proti ní vzešly z opatření úvěru u banky M., že pohledávky jest zařaditi do III. třídy úpadkových pohledávek a že žalovaná jest povinna to uznati, procesní soud první stolice zamítl, zjistiť, že žalobce neopatrřil úpadkyni žádného úvěru a nemohl se v důsledku toho za úpadkyni zaručiti, ani za úpadkyni z tohoto důvodu platiti, a uvedl dále v důvodech: Pokud snad žalobce úvěru, jemu osobně bankou M. poskytnutého, použil pro účely úpadkyně a pokud mu tedy přísluší pohledávka proti úpadkyni z důvodu úpadkyni poskytnutého úvěru, tím se soudní dvůr neobíral, neboť ve smyslu §u 110 konk. ř. není žalobce